

כתובת תועה

רו"י בלפר

משלושה או ארבעה בחדר

משלושה או ארבעה בחדר
תמיד אחד עומד ליד החלון.
מכרח לראות את העול בין קוצים
ואת השרפות בגבעה.
וכיצד אנשים שניצאו שלמים
מתזרים בערב כמטבעות ערף לביתם.

משלושה או ארבעה בחדר
תמיד אחד עומד ליד החלון.
שערו האפל מעל למחשבותיו.
מאחוריו המלים.
ולפניו הקולות הנוודים בלי תרמיל,
לבבות בלי צידה, נבואות בלי מים
ואבנים גדולות שהושבו
ונשארו סגורים כמכתבים שאין
להם כתבת ואין מקבל.

שיר זה הגיע אלי לפני כמה שנים כפי שהגעתי אליו אני, כמכתב תועה, בלי שולח וכתובת. המילים הכו בי מיידית וההד בהחלט קרא לתהום, אבל הרב שג"ר עזר לי להבין שאני היעד שלו, לא רק מוצאו ובעליו.

בשל כך, הדברים שלהלן אינם פרשנות שלו, כפי שגם אינם הרצאת שיעור של הרב שג"ר. אני לא טוען לאובייקטיביות חמורה, סובייקטיביות רוטטת או התכללותן העילאית. רק למכתב שהגיע על ידי, עד ולא עד בכלל.

המציאות דורסת אותנו; טובעת אותנו בחולו של עולם, מטביעה אותנו בים התורה. רוח וגשם חוברים יחדיו נגד הקיום האנושי, במזימת עומק טוב ועומק רע של בריאה יצירה ועשייה זדוניים ונאצלים. כמעט שאי אפשר להביט מבעד לחלון מבלי לראות זאת. יש רק לגשת ולראות את הקולות.

אנשים מוחזרים לביתם כעודף של הפוטנציאל העצום שבהם. חייהם נפרסים עד דק במסגרת כלכלית בה הם נמדדים ונפרטים לפרוטות. גם ה'מימוש העצמי' מותיר אותם פאסיביים – כמטבעות עוברים לסוחר המצביעים על ערך שלם, אמיתי, חריף, שאיננו.

מימושם של דברים רק חושף את הריקנות, את חסרותו הבסיסית של ההווה, של הקיום והאמת. זוהי לא אמת השוואתית של הגדרה לוגית וטבלאות-אמת, או אפילו אמת מהותית של מציאות אותנטית. חסרה היא אמת פראית הצומחת מארץ אליה נזרקה לאחר הביקורת המוצדקת שהטיחה בה בישיבת הצוות האחרונה לפני הבלאגן הגדול. מעט מוטרדים מכך, וגם אלה בדרך כלל מקוטלגים בקופסת הנעליים של 'הרגישים למציאות הפגומה' ול'חסרון במימוש האידיאל בעולם', או שאר ביטויים של רוחניות סיטונאית ועיתונאית, ולעיתים גרוע מכך – 'מתיקות' ו'ראיית אורות' של הולכי רכיל מגלי סוד בגרוש.

אך גם מתוך מתי מעט אלה שבכלל טורחים להביט על נוף עלמא דשיקרא והסיפור הנורא בנפלאותיו, השקט כעכבר וצווח ככרוכיה, ישנם הבודדים האמיתיים, אותם אבנים שאין להן הופכין, אותן נבואות בארץ ציה בלי מים. מבטם החוצה הוא מבט פנימה. הכשל, הפיספוס, ההחמצה, אינם רק לקות במציאות ראויה, אלא מטבעם של דברים. הסתכלות כזו כבר לא מחפשת את גאולתם של הדברים אל חוף מבטחים. החדר ממנו מביט אדם נדיר כזה, איננו כה שונה מן החוץ. המכנה המשותף איננו אחדות הרמונית אלא אוסף של שברים.

האדם המושב לביתו בסוף יום, עם המבט פנים/חוץ שלו, נותר סגור ומסוגר (כדבר המשורר – אדם בתוך עצמו הוא גר) למרות ובגלל הרפלקסיה החודרת שלו. הוא לא מגיע למימוש מלא, הזרימה הניו-אייג'ית הלאה-פנימה-החוצה לא מפיחה בו חיים חדשים. האדם הוא המכתב, ובעולמם של בודדים אלה, אין לו כתובת ולא מקבל.

התפילה היא מסירת מכתב שכזה, לו אין מקבל וגם אין שולח. האין מקבלו והאני שולחו. מתוך הריקון של הנמען החסר מבצבץ הנמען המוחלט, שפעם לא היתה בושה לנקוב ישירות בתארי שלילתו ולהעיר לו על שגיאות כתיב וקרי ושאר דברים ברומו של עלמא הדין.

הרב שג"ר מיישם את פרשנותו של לאקאן (בעקבות ביקורתו המהתלת של דרידה על האבידה בדרך של המסר) להגעת המכתב ליעדו, להבנת התפילה. האפשרות לתפילה היא האפשרות לתת את הבעיה, למסור אותה הלאה, לקבל את חוסר היכולת לגמרי. אין כאן קבלה המרמזת לכך שמישהו ירים את הכפפה ויפתור את הבעיה עבור המתפלל. קבלת החוסר היא התפילה.

תפילה מתמצית במסירה שהיא גופא קבלה. הרב שג"ר מביא את הדרש האיז'ביצאי להבנת 'מי ברא אלה?' כשאלה שהיא עצמה תשובה (ובתנאי שהשאלה נוקבת עד-כדי-מוחלטות שאיננה מסוגלת לקבל אף תשובה). המקום ממנו שאלה שכזו חורגת מן ההשתוממות (השאלה הפילוסופית הבסיסית של הדין וחשבון על ההווה – 'מדוע') ומגיעה לסוג חדש של קיום, כזה המניב את השאלה עצמה, הוא המקום שבו גם הפסימיות האפלה הופכת להיות בהכללתה לחיי החיים.

שורש המרי הוא שורש האמונה. הרב שג"ר (בוריאציה על ויטגנשטיין) מעמיד את המילים כמרחב שלא יכול להכיל את דברי האמונה כיון שהוא נפרש באמצעותו. כך גם עם 'מי ברא אלה'. חוסר-המובנות-מאליה של המציאות מאפשר מגע אותנטי עימה. "מאחוריו המילים" – גם אלה הריקות של היושבים בחדר, וגם אלה העמוקות, בהן מצפים שישתמש כדי לברוא עולמות ולכתוב שירים.

כל עוד אין לנו זמן, שאנחנו בדרך להשיג את, החיפוש אחר המנוחה הוא עצמו מעייף. הרב שג"ר מדגיש את חוסר האפשרות להסביר תפילה כזו. ההסבר של הדבר הוא מעין הכנת רשת ביטחון ומתודולוגיה של אמונה התלויה בדבר.

ויטגנשטיין מתאר את התרשמותו האינטואיטיבית מן התפילה כתנועה הדומה לנשיקה של תמונה ישנה. אין נסיון ותקווה ליצירת קשר, או פעולה של קבלת אישור טקסי מסוג כלשהו. המחוות פנימה והחוצה שתיהן נעלמות, ונותרת רק התפילה הטהורה.

כשלימד הרב שג"ר את סוגיות התפילה והשאלות הבסיסיות כהגעתו המופלאה של המכתב המושלך בבקבוק לים מרגע יציאתו, נתלתה מאליה שאלת האפשרות לקבל

מכתב שכזה, להופכו 'מכאן ולהבא למפרע' (אליבא דר' שמעון שקאפ) לשלוח על ידי קבלתו.

אינני יכול בכנות לקבל את החוסר, לתת את עצמי ולהתפלל. אבל בעידן של אימיילים והודעות רינגטונים בטכנולוגיית 'פוש' על מכשירי איתור סלולריים, זהו תענוג נדיר לקבל מכתב של ממש, ועל אחת כמה וכמה מכתב הנוצר אצלך בידיים.

השלב הבא אותו לא אומר הרב שג"ר בשיעור, ואותו יש לקבל, הוא האפשרות לשליחה ולקבלה בלי האילוץ הלכאורה-מלאכותי של חיבור מכתב. העולם הוא מכתב כזה; שירו של יהודה עמיחי שהגיע אלי הכתובת התועה, הוא תפילה הפוגעת בדרכי. דווקא מפני שאינו כזה עד לרגע שאני מקבל אותו.